

קרבות אגו-טכנולוגיים

"צופן אפס" חוזר אל ימי המלחמה הקרה והתחרות על החלל. קן פולט נעדר תחכום ועומק, אך ספרו מותח ומענג

אירי ריקין

קן פולט, צופן אפס, מאנגלית: אריה חשביה, מודן, 334 עמ'

היא היתה מן הסתם המלחמה הכי מוזרה במאה העשרים, הן משום משכה המופלג, שנפרש על פני עשרות שנים ונשא איום אפוקליפטי תמידי של שואה גרעינית, והן משום מניין קורבנותיה המועט יחסית, שהעניק לה את שמה – המלחמה הקרה. היא היתה גם המלחמה הראשונה שהחליפה את שדות הקרב המסורתיים באבק שריפה אידיאולוגי-כלכלי-פוליטי-פלומטי, אפילו שפה ושם היו גם כמה מלחמות של ממש, למשל בקמבודיה ובווייטנאם. האקשן האמיתי התנהל בין מסדרונות הקרמלין והק.ג.ב למסדרונות הבית הלבן והס.איי.איי, במלחמת עצבים ומוחות שהולידה ז'אנר ספרותי משלה: משחקי ריגול של תחבולות אפלות, הונאות, בגידות וסוכנים כפולים, שעדיין מפרנסים את דמיונם (את וכיסם) של סופרים כמו קן פולט, החוזר בספרו הנוכחי אל אחד מרגעי השיא הלוהטים של המלחמה הזאת. הזמן: אוקטובר 1957. ברית המועצות הדרימה את העולם עם שיגורו של ספוטניק 1, שבישר את תחילתו של המירוץ האנושי אל מרחבי הגלקסיה. חודש מאוחר יותר שוגר לחלל ספוטניק 2, הפעם כבר עם כלב בתוכו, מה שרק חידד את המסר בקרב האגרסטכנולוגי בין מזרחים-מערב, לאמור: המדע האדום ניצח את מדע הכוכבים והפסים. הנשיא איזנהאואר הבטיח לבני עמו תשובה אמריקנית הולמת, ובאחד בדצמבר 1957 שיגר חיל הים האמריקני את הרקטה "ונגארד" לעיניה הבוחנות של התקשורת

העולמית. הרקטה נסקה מעט, התלקחה, נטתה על צדה והתרסקה לרסיסים, מה שהביא את אחד העיתונים לזעוק בכותרתו: "זה פלופניק". אמריקה כולה קיפלה את זנבה בין הרגליים בצפייה נואשת למקצה השיפורים, שהגיע ב־29.1.58, היום שבו נפתח סיפורנו, ערב שיגורו של הלוויין "אקספלורר", שהיה אמור להחזיר לדוד סאם את כבודו האבוד. כאותו יום הדה גורל התעורר ר"ד קלוד לוקאס עטוף בגדי קבצן על רצפת השירותים הציבוריים בתחנת הרכבת יוניון בושנינגטון, בלי שמץ מושג מי הוא, מה הוא עושה, ומי לעזאזל מחק את זיכרונו מכל הכרה עצמית. במהלך היממות הקרובות הוא יישן מעט אבל יגלה הרבה על נסיבות חייו עד הלום: החל משמו, גילו ומצבו המשפחתי, דרך פלאשבקים ללימודיו בהרוורד, חבריו, אהבותיו ושירותו הצבאי במלחמת העולם השנייה, ועד לעבודתו כמדען טילים והסיבות שבעטיין נרדף לכל אורכה ורוחבה של העלילה.



עיצוב: אבנר הנדלר

פולט, כהרגלו, אינו מגביל את סיפורו רק למעללי גיבוריו הקונקרטיים, אלא פותח זום למארג החברתי-תרבותי-פוליטי באמריקה של ימי המלחמה הקרה, בין סטודנטים מבלבלים המבקשים לטהר את העולם מכל עוולותיו הבורגניות, לסוכנות ביון שכל גוון אדום מעביר אותה על דעתה. "סוכנים חשאיים בארצות הברית לא היו מעולם רבי עוצמה כפי שהיו בינואר 1958", הוא מסכם כאן את האמביוולנטיות של הדמוקרטיה הגדולה בעולם, המחזיקה מצד אחד בערכי שוויון, צדק חירות הפרט,

ומצד אחר לא בוחלת בשום אמצעי המקדש את שאיפותיה הגלובליות. לפולט אמנם חסר התחכום המטאפורי של ג'ון להקארה או עומק החפירה הפסיכולוגית של גרהם גרין, אבל יש לו יד קלה על המקלדת, שמייצרת נרטיב קולנועי של 24 פריימים בשנייה, עם קצב אירועים רצחני של מרתון במהירות מאה מטר. התוצאה הסופית מענגת ומרתקת עד שריקת הסיום, ולו מפני שהן הקורא והן הגיבור נטול הזיכרון אינם יודעים מי הטובים והרעים בסיפור.

עם זאת, חסרונו של פולט כמספר ניכר בכל מה שכתב באינטראקציות רגשיות ויחסים בין המינים, ובכלל זה אמירות מביכות כמו "היא אמרה לו שהיא רוצה לעשות הכל, לענג אותו כפי שלא חלם להתענג, לעשות כל מעשה של אינטימיות מינית". לזכותו ייאמר שבניגוד לרוב סופרי הז'אנר, הוא אינו מצמצם את מקומן של הנשים לתשמישי מיטה, אלא מעניק להן כבוד ויקר: לא רק יפות, אלא גם דעתניות, חכמות ובעיקר מודעות לכוחן כמיז החזק באמת.

אז נכון שפה ושם ישנן כמה מעירות קטנות, כמו באפילוג המקרים בשנה את שיגור אפולו 11 לירח, או אוכור מודל מכונית שנולד בפועל שני עשורים אחרי זמן הסיפור. אבל צריך להיות טרחן קטנוני באמת כדי להיצמד לזוטות שכאלה כשעל כף המאזניים מונח "השיגור החשוב ביותר בתולדות תוכנית החלל האמריקנית".

tutti_le@hotmail.com